

К. Селецькій

З життя Якова Кука

4661

Ч.

145.

"ПРОСВѢТА"

ЯКОВЪ КУКЪ
Цѣна 10 кр.

Рѣкъ 1892.
Книжочка 6.

Въ тов. „Просвѣта“ улица Вѣрменска ч. 27. можна достати:

І. КНИЖКИ ДЛѢ НАРОДУ.

20. Перекотиполе	8 кр.
24. Житє честного чоловіка	10 "
25. XII пѣсней о св. Николаю	5 "
26. Якъ ярмаркувавъ Тарасъ	6 "
27. Добре роби, добре буде	7 "
28. Мотыль, читанка для руского народу	10 "
29. Старый Ефремъ, Н. Устїяновича	10 "
30. Що насъ губить, Ст. Качалы	12 "
32. Росказы про небо и землю	12 "
33, 34. Росказы про силы природы, Ч. I. и II. по	10 "
35. Вексель и лихва, наша бѣда	12 "
36. Оповѣданє о житю св. Бориса и Глѣба.	10 "
37. Житє Т. Шевченка	14 "
38. Повѣстки для дѣтей	15 "
39. Що то таке провизорія?	8 "
40. Сестра. Оповѣданє М. Вовчка	5 "
41. Байки Павла Свого	12 "
42. Трийцять лѣтъ тверезости	20 "
43. У пропасть дорога ховзка	18 "
44. Вѣнокъ	8 "
45. Нива	10 "
46. Пасѣка	14 "
47. О управѣ рослинъ господарскихъ	20 "
48. Про житє	8 "
49. Зоря	12 "
50. 52, 56, 70, 80, Исторія Руси. ч. I. 15 кр., ч. II. 13 кр. ч. III. и V. 18 кр., ч. IV. 16 кр.	
51. Звѣрята шкѣднїи и пожиточнїи	32 "
55. На досвѣдкахъ	12 "
59. Паша душа въ господарствѣ	25 "
60. Веснилка, читаночка для малыхъ и старыхъ	15 "
62. Житє св. Кирила и Методїя	12 "
64. Ленъ и конопль	14 "
65. Мертвецкій великдень	8 "
66. Рогала худоба	35 "
67. Житє св. великомучен. и лѣкаря Панталеймона	10 "
68. Помѣчь власна Смайльса, Часть I.	15 "
71. Про живоплоты и лѣсы	28 "
72. Веняминъ Франклінъ	12 "
73. Дрѣвна птиця господарска	30 "
74. Чимъ люде живи	10 "
78. Споминки про житє Волод. Барвѣнського	6 "
79. Вѣдкрыте Америки	10 "
81. Про законъ о товариствахъ	10 "
84. Житє св. Евстахїя	10 "
89. Исторія Украины: Полуботокъ и Кальнишевскїи	7 "
90. Ставропигїйске Брацтво	16 "
91. Праведный Товїа	8 "
92. Про хованє свиней	30 "
93. Оповѣданє про рослины, О. Степовика	30 "
95. Маркїянъ Шапкевичъ. Про єго житє и письма	18 "
98. Географія Руси, въ мапою	45 "

08 10 Page. 106 - 27 / 11 50
4661

ЗЪ ЖИТЯ ЯКОВА КУКА

АБО

ЩО ЗМОЖЕ СИЛЬНА ВОЛЯ И ТРУДЪ ПОСТОЙНИЙ ?

17.550

Львѣв. Бібліотека
АН. УРСР

Розказавъ

К. СЕЛЕЦКІЙ

Дубарев.

Накладомъ Товариства „Просвѣта“

У Львовѣ 1892.

Зъ друкарнѣ Товариства имени Шевченка

підъ зарядомъ К. Беднарского

W5(2-gu)5-644.3

1882

LIBRARY OF THE
MUSEUM OF NATURAL HISTORY
NEW YORK

MUSEUM OF NATURAL HISTORY

LIBRARY OF THE
MUSEUM OF NATURAL HISTORY
NEW YORK
9913

Передне слово.

Идутъ другі на передъ, чому й мы не маємо въ ихъ слѣды вступати?

Торговля и промыслъ причиняють ся наибольше до збогаченя народѣвъ. Не всюда придерживують ся люде такъ, якъ у насъ, выключно рѣль, особливо де земля пуста а народу на стѣлько змножило ся, що и найурожайнѣйша земля при найстараннѣйшѣй управѣ всѣхъ людей выживити не въ силѣ. Нѣмцѣ, Французы, Англійцѣ займають ся зъ давень-давня крѣмъ хлѣборобства всякими ремѣслами и торгують всякими рѣчами, якихъ человекъ въ щоденнѣмъ житію потребує.

Англійцѣ славятъ ся на весь свѣтъ за наибольшихъ торговельникѣвъ. По всѣхъ моряхъ шибаютъ ся ихъ кораблѣ, въ котрыхъ розвозятъ они зъ своєї батькѣвщины все то, щѣ у неї люде руками своими або машинами выробляють, а натомѣсть привозятъ до перерѣбки сырї товары, якихъ Англія у себе не має. По всѣхъ пристаняхъ цѣлого свѣта нагодишь на пароходы англійскї. „Часъ то грошѣ“ кажутъ Англійцѣ, то й не змарнують они нѣ одной години, тѣлько пильно трудятъ ся, щѣбы хѣснувати зъ часу для добра своего чи й загального. Всюда у нихъ рухъ, всюда трудъ безнастанный. Они не знаютъ дня перележати, або нѣ симъ нѣ

тымъ его опровадити, або, якъ у насъ часто дѣе ся, въ коршмѣ перебалакати. Тысячѣ робѣтничѣвъ трудять ся вѣдъ досвѣта до вечера въ великаньскихъ фабрикахъ. Тѣлько недѣля и свято у нихъ днѣ вѣдпочинку и молитвы. Всѣ торговицѣ свѣта засыпали Англійцѣ своими выробами сталевыми, якъ тыми ось серпами, щѣ у насъ такъ розповсюднились, за котрѣ щедрый грѣшь плыне до ихъ калитокъ. За-для превеликихъ богацтвѣ, якѣ трудолюбовостію своею собѣ добули, мають они всюды превелику почесть. Зѣ ними кождый мусить числити ся. Ихъ слово у всѣхъ всесвѣтныхъ справахъ дуже важке.

Чому се такъ, кождый собѣ легко розтолкуе. Поставмо ось на примѣръ зажиточного и трудолюбивого господаря побѣчь неробы-бѣдолахи. Инакше глядитъ кождый на неробу голодранця, инакше на того, хто честнымъ трудомъ хлѣба собѣ надбавѣ. Слово неробы-пяницѣ кождый кладе собѣ байдуже, кождый оминае его и соромить ся зѣ нимъ приставати, а слово честного чоловіка зажиточного всюды мае свою вагу, — кождый мае собѣ за честь дружити ся зѣ нимъ. Чоловѣкъ тверезый, трудолюбивый и засѣбный кождому смѣло глядитъ у очи, а лежнюхъ, пянюга, нуждарь передъ кождымъ корчить ся, всякому пройдисвѣтови и негѣдникови бѣе поклоны.

Трудолюбовостію и ошадностію добули собѣ Англійцѣ честь и пошановокъ у всего свѣта. Чому-жь и мы не мали бы вступати въ ихъ слѣды. коли хочемо яко народъ мати пошановокъ у другихъ? За кождымъ днемъ збѣльшае ся у насъ число народу, але землѣ не прибѣльшуеся, а ту кождый радъ бы зѣ нею жити, — тымъ то и дѣе ся, щѣ зѣ кождымъ днемъ щѣ-разъ бѣльше убожины середъ насъ вымножуе ся. Абы злomu зарадити, нема другого лѣку крѣмъ того, щѣ не тѣлько

рѳльництвомъ, але и другими занятями, чи то ремѳ-
сломъ чи торговлею, треба намъ роздобувати собѳ хлѳбъ
насущный. А вже-жь торговля, розумно и честно ве-
дена, въ недовгѳмъ часѳ може чоловѳка збогатити. Въ
Англіи христїянскїй нарѳдъ торговлею займаєсь всюды
— по мѳстахъ, мѳсточкахъ и селахъ повно всякихъ
крамницъ христїянскихъ, тымъ-то и христїянскїй грѳшъ
лишаєсь въ рукахъ христїянскихъ и христїянъ збога-
чує. Не то чоловѳки, але й невѳсты знають тамъ, якъ
належить ся, вести справи торговельнї.

I.

Робертъ Кеннедъ и єго жѳнка.

Въ англїйскѳмъ мѳсточку Стейтъ, щѳ лежало не-
далеко вѳдъ Нью Кестля, ажъ кишѳло вѳдъ всякихъ хри-
стїянскихъ торговельникѳвъ. Межи другими визначу-
вавъ ся тутъ великою запопадностїю зажиточный торго-
вельникъ Робертъ Кеннедъ. Єму було вже по-надъ пять-
десять лѳтъ. Стать єго була дуже дивовижна. Бувъ се
грубезный и присадковатый чоловяга зъ посивѳлою го-
ловою. Єго товстенькїй живѳтъ спочивавъ на двохъ ко-
роткихъ, тоненькихъ ногахъ и подававъ на гарбузъ
осаженный на двохъ тычкахъ. Очи мовъ двѳ цибуль до-
бували ся на верхъ превеликого лѳба. Нѳсъ довгїй ка-
блуковатый зносивъ ся надъ выдутыми все губами, шпи-
левата борода выставала зъ товстенького пѳдборѳдка.
Кождого, хто глянувъ першїй разъ на сєго чоловѳка,
побиравъ смѳхъ пустый. Коли-жь ты придививъ ся єму
ближе, добачивъ-єсь, щѳ зъ лица єго все усмѳхне-
ного вѳяла добродушнѳсть, спѳкѳй и праведнѳсть, а коли
въ додатку ще по людяному до тебе заговоривъ, то вѳ-
дѳйшла вѳдъ тебе охота смѳяти ся на видъ чудной єго

статі. Въ груди сего чоловіка, такъ упослѣдженого вѣдъ природы, билось щире серце, все охоче ближнього въ пригодѣ заратувати. Кеннедъ радо завѣривъ кождому, хочъ неразъ потерпѣвъ зъ того шкоду, бо лукаві люде его добродушнѣсть выхѣсновували. „Святой спокою, гараздъ зъ тобою“ казавъ вѣнъ зъ-часта и живъ зъ кождою людиною у мѣстѣ мирно. Де-коли тѣлько зъ жѣнкою поперечивъ ся.

Жѣнка его зъ-часта недугувала на утробу, тому все була гнѣвна, все въ сварню зъ кождымъ заходила. Высока, худощава, руда, вмѣшувалась у всѣ дѣла свого мужа, все бояла ся, щобъ его хто не перехитривъ. Все рухлива и непосидюща, вешталась она по всѣхъ кутахъ, всюды було єи повно. Зъ лѣтами ставала що-разъ бѣльше недовѣрчивою, клебѣтливою, безпощадною для другихъ, словомъ: въ цѣломъ своѣмъ поведѣню була зовсѣмъ вѣдмѣнною природы вѣдъ свого мужа.

У Кеннедѣвъ не було дѣтей. Двое, щѣ народило ся, ще зъ-малку померли.

„Щобы хочъ одна дитинка у мене згодувала ся, то чи въ торговли, чи въ господарствѣ мала бы-мъ кимъ выручитись, мала бы-мъ бодай де-коли свѣтлу годину, а ту зъ тымъ мужемъ-нездарою кѣнца не выведу!“ — часто повтаряла нѣчимъ невдоволена жѣнка.

На челядь она все лаяла, бо та въ нѣчѣмъ догодити вѣй не змогла. Часто давала она догану и хлопцеви, котрымъ Кеннедъ въ крамници выручавъ ся, а котрого знатный панъ Скутъ примѣстивъ у него на науку.

Хлопецъ звавъ ся Яковъ Кукъ.

II.

К р а д ѣ ж ѣ.

Було се въ недѣлю по полудни въ мѣсяци червни 1741 року. Робертъ Кеннедъ сидѣвъ за столомъ и перечислювавъ уже може двацятый разъ грошѣ, розложеніи въ купки.

„Двацять оденъ, двацять два, двацять три“, — числивъ вѣнъ супокѣйно, а тутъ черезъ дверь прибѣчнои комнаты давъ ся чути верескливый голось его подруги:

— Роберте! Роберте! що за орудки держать тебе уже двѣ години въ конторѣ?

— А вже-жъ, нехай я сиджу и три години, що се тебе може обходити, моя ты скреготушко! Перечислюю грошѣ въ касѣ... Двацять чотири, двацять пять, двацять шѣсть...

Дверь зъ лоскотомъ вѣдчинили ся и ними вѣгла розлючена жѣнка.

— „Двацять сѣмь, двацять вѣсѣмь, двацять девять“ — зверещала она. — Кѣнчи вже разъ то числене, а нѣ, то лиши все на опѣсля. На вечѣрню передзвонили, часъ ити до церкви. Недѣля... чи чуешь? Сховай грошѣ и задягай чимъ скорше свиту!

— Але-жъ пожди, голубко, хвилину... Тутъ щось менѣ грошей не стае...

Жѣнка, скоро се почувала, кинулась мовъ навѣжена до столу:

— Якъ то? грошей не ма? Що се? Перечисли но ще разъ!

— Тѣлько поволи, голубко... спокѣйно...

— Та бо зъ тобою годѣ выдержати. Двѣ години тутъ сидишь, бабраешь ся въ грошахъ и бачишь, що нема всѣхъ, а менѣ й словечка доси не кажешь. Я бы

вже була всю хату зворушила и неохибно нагодила на злодѣя!

— Стій но, погоди! Кухарка поїшла вже на вечірню, Паранька гостить у тѣтки, Якова ты поїслала зъ рахункомъ до Грінлея.. Кому-жь тутъ було що сказати? А вже-жь годъ о крадѣжь ихъ посуджувати, бо-жь они всѣ честнї люде...

— Ой ты масло масляне, ты бараняча голово! Бувъ туманомъ, туманомъ и згинешъ! Всѣ кажуть, що я лиха, сварлива, нѣчо не роблю, лишъ цѣлий день клекочу. А твоя челядь вся дуже честна! Дѣйстнї ангелы! Теперъ маєшь! А хто-жь тутъ крѣмъ нихъ снує ся по комнатахъ? Всѣ добрї, всѣ честнї, а грошѣ шезли... Або ось той твої Яцько... Лучшого и праведнїйшого надъ него въ свѣтѣ нема... А я все кажу, що се хлопець ледащо и нѣчо гѣдного зъ него не буде. Такъ, такъ, у тебе всѣ добрї, всѣ праведнї, тѣлько я лиха..

— Погоди но, погоди, серце! Не будь така лиха, — сказавъ ввѣчливо чоловѣкъ. — Або жъ я коли перечивъ тому, що ты тутъ усему голова и абы не ты, вся торговля звелась бы на нѣ на що... Якъ бы ты зъ-часта не зайшла до кухнї и не наглянула кухарки, прийшлось бы менѣ вѣсти все недоварене, недосолене або прикурене..

Сїї слова чоловѣка жѣнка взяла за насмѣшку. Розъярена зверещала она:

— То ты ще глумишь ся зъ мене!

Чоловѣкъ глядѣвъ на неи супокѣйно, не сказавъ нѣчого... Жѣнка прохолонула, перестала гнѣвитись, взяла грошѣ въ руки и стала числити.

— Кѣлько мало тутъ бути?

— Мабуть двацять пять фунтовъ штерлінгѣвъ и кѣлканацять шїлінгѣвъ. [*Штерл'нгъ* — бѣльше-менше

нашихъ 10 гульденѡвъ, а *шиллингъ* — нашихъ 50 крейцарѡвъ.]

— Якъ то? не знаешь, кѡлько було всего?

— На-певно не знаю, голубко.

— Не цяцькай ся, схаменись и кажи: кѡлько грошей було? Боже, якъ ему все байдуже!

— Не журись, небого! Злодѣвъ въ нашѡмъ домѣ нема. Коли чого въ касѣ не стае, то певно я, рахуючи, помыливъ ся.

— Земле розступи ся! Зъ вѡдки ты знаешь, що злодѣвъ въ нашѡмъ домѣ нема? Въ твоѣй крамници знать самі ангелы...

— А вже-жъ я певный, що нѣхто не посмѣвъ бы грошѣ зъ пѡвскринка брата.

— Не посмѣвъ бы! Тажъ ты ключа въ кишени не носишь, а вѣшаешь отуть на стѣнѣ...

— Правда, але й того не заперечишь, що все котресь изъ насъ естъ въ крамници; коли не я, то ты, або хто зъ челяди, все праведнѣи люде...

— Го-го! не всякому духу вѣрь!

— Якъ то? ты поважилась бы Феську, Параньку або навѣтъ Якова посудити о крадѣжѣ? — сказавъ зворушений чоловѣкъ. — Ты тяжко оскорбляешь тыхъ праведныхъ людей! ты грѣшишь!

— Пуста твоя бесѣда, чоловѣче! У тебе каждый добрый, праведный, хочь-бы ты его за руки при крадежи пѡймавъ... Грошѣ не павуки, щобы самі себе позѣдали. Грошей не стае, отже хтось укравъ!

— Кого жъ ты посуджуешь?

— Нѣкого другого, тѡлько Якова! Вѡнъ усе перечислюе грошѣ, закимъ ихъ кине у пѡвскринокъ.

— Невѣсто! щѡ ты говоришь? Якѡвъ! Якѡвъ мавъ бы украсти? Лучше скажи, що я ихъ укравъ,

що ты украла, — скорше повѣрю. Змилосердись и вѣд-
кличь все то, щó теперь говорила. Чи ты знаєшь, якого
Яковъ роду? Вѣнъ сынъ Тома Кука зъ села Мертонна.
Тома служивъ на хуторѣ у того пана Скута, щó
такъ часто до нашої торговлѣ на закупно загощує.
Тома Кукъ, хочъ не богачъ, має всюда велике пова-
жанє задля своєї честноты. Теперь повѣривъ ему панъ
Скутъ зарядъ свого превеликого майна, радо бачить
его въ своѣмъ дворѣ и зве его своимъ сердечнымъ дру-
гомъ и братомъ. И нашего Якова сей панъ дуже навидитъ.
Вѣнъ опѣкувавъ ся нимъ мовъ рѣднимъ, посы-
лавъ его своимъ коштомъ до школы въ Ентонѣ, коли-жъ
хлопець привчивъ ся читати, писати й рахувати, при-
вѣзъ его самъ до мене, передавъ на науку и просивъ,
щобъ я лагѣдно зъ нимъ обходивъ ся. И того дѣтваку
ты посмѣла посудити о крадѣжъ? Знать запоморочило
ся въ твоѣй головѣ! Сынъ такого честного чоловѣка,
якъ Тома Кукъ, злодѣемъ бути не може!

— Не горячись такъ дуже, мѣй соколику! Стало
на тѣмъ, що насъ обѣкрали. Вже-жъ я дослѣджу, хто
виновникъ. Здай ся тѣлько на мене!

— Ну, ну, абы оно лишъ на що здало ся. На
мою гадку: лучше залишити всю ту роботу...

— Чудный ты чоловѣкъ, нема що казати! Чому-жъ
маю все залишити? Скажи!

— Ану-жъ впутаєшь въ сю нечестиву справу без-
винного чоловѣка, кѣлько тогдѣ посмѣху выйде, кѣлько
публіки! И все — за для кѣлькохъ шилінгѣвъ!

— Такъ, такъ... А ты для святого спокою давъ
бы зъ себе послѣдну рубаху стягнути... Злодѣя треба
вѣдати судови, ний терпить, коли провинивъ... Бачишь,
Роберте, ось новѣсѣнькій шилінгъ?

— Бачу, ну й що?

— Дай менѣ ножика!

— На, маєшь. И що-жь удѣєшь?

— Назначу той новенькій грѣшь тутъ ось зъ боку такъ незначно и положу на верху грошей. Теперь запишу, кѣлько всѣхъ грошей. Двацять пять штерлінгѣвъ и двацять шілінгѣвъ. Ну, ходѣмъ уже до церкви!...

И мовѣ-бы черезъ необачнѣсть лишила она скриню и пѣвскринокъ вѣдчиненій. На верху грошей блищавъ новенькій шілінгъ.

III.

Замѣна шілінга.

Кеннеды полишили хату и завернули въ улицу, що вела до церкви. Тутъ стрѣтили они на самѣмъ закрутѣ тринацять-лѣтного Якова. Добродушный торговецъ сердечно поздоровивъ его. Але жѣнка проговорила сердито :

— Яцю! Яцю! Куды ты волочишь ся? чому тебе дома нема?

На то вѣдказавъ хлопецъ :

— Я ходивъ зъ рахункомъ до пана Грінлея и зновъ не заставъ его дома. Сказали, що выѣхавъ на село. Потѣмъ занѣсь я пани Пірсовѣй рукавички, що ихъ вчера въ крамници позабула. Теперь пѣйшовъ бы-мъ до церкви, а потѣмъ на прохѣдъ, коли позволите...

— Нѣ, не позволю! Въ хатѣ нѣхто не оставъ ся, годѣ лишати єи пустокою...

— Тажъ усѣ дверѣ добре зачиненій, до крамницѣ нѣхто нинѣ не зайде, — перебивъ чоловікъ, — що-жь тобѣ вадить, абы хлопчина троха на свободѣ побуявъ? Вѣнъ потребує руху, сонця... Цѣлый тыждень сидить мовъ прикованый въ крамници, не зборонюй же єму хочъ нинѣ свѣжого воздуха...

— Якъ нѣ, то нѣ! Хаты вѣдречись годѣ! —
вѣдрубала уперта жѣнка.

Нѣякъ було зъ нею спорити, на упѣръ єѣ лѣку не було, то нѣ чоловікъ, нѣ хлопецъ бѣльше не вѣдо-
звались. Робертъ вразъ зъ жѣнкою пѣйшли до церкви.

Якову стало сумно, що єму велѣли вертати до-
мѣвъ. Звѣсивъ голову и думавъ собѣ, йдучи: „Не хоче
щобѣ хата єѣ пустою стояла... Чого она страхає ся?
Знать думає, що за той часѣ, закимъ зъ церкви вер-
нешь, злодѣѣ все розграбують. Але-жѣ въ нашѣмъ
мѣстѣ зъ давенъ давна нѣкого не обѣкрали. А ще
нинѣ, въ недѣленьку святу, чи посмѣвѣ бы хто за чу-
жимъ добромъ посягнути? Гей, гей, милый Боже! та-
кій гарный весняный день... тожѣ то побуявѣ бы-мѣ собѣ
радо вразъ изъ товаришами по свѣжѣмъ воздухѣ, що
пахощами зѣ всѣхъ сторѣнъ заносить! Черезъ весь
тыждень сиджу въ крамници мѣвъ прикований, продаю
иглы, нитки та мѣрю лѣктемъ всякій товары... и въ не-
дѣлю нема свободной години! Що-жѣ удѣю? Така знать
уже воля Бога... Та годѣ менѣ нарѣкати. Не дармо
отець духовный мене картали, що я непосидющій и нѣ-
чимъ не вдоволяюсь. Я сынъ бѣдного господаря. Пре-
велике то щастє для мене, що навчивъ ся читати
й писати и що примѣстили мене въ сѣй крамници, що-
бы-мѣ привчивъ ся, якъ власными силами хлѣбѣ собѣ
роздобувати, не бути въ житю нѣкому завадою нѣ тя-
гаромъ. А вже-жѣ въ читаню такъ люблю ся, що се
моя єдина розрывка и потѣха у всѣхъ невзгодинахъ.
Кѣлько разѣвъ возьму книжку въ руки, благословлю
свого добродѣя, пана Скута, що не жалувавъ мене
до школы посылати. Нѣй єму Богъ за єго ласку про-
довжитъ вѣку!

Такъ роздумуючи, наблизивъ ся Яковъ до дому

купця Кеннеда, відчинивъ дверь и увійшовъ до крамниць. Добре то кажуть: молоде-золоте! За хвилию хлопець позабувъ за все, сумнї гадки розвѣялись, вѣнь ставъ ходити по крамници и весело собѣ приспѣвувати. Потѣмъ зайшовъ до комнаты, де була каса и книги рахунковї. Глянувъ на скриню, — скриня відчинена. Глядить у середину, — тамъ въ пѣвскринку грошѣ на купцѣ, а на верху блищить новѣснѣнкій шілінгъ.

„Що се? забули скриню зачинити? Боже милый! щѣ тутъ грошей! Мѣй батько нѣколи тѣлько грошей не мавъ. А ось той грѣшь на верху — якїй вѣнь свѣтлый, яркїй, блискучїй! Ага! Я вѣдложивъ зъ своєї за служенины старый шілінгъ на дарунокъ для моєї сестрички, а вѣнь такїй помураний, заснѣтѣлый. Огъ заразъ промѣняю его, чей же се нѣчо злого. А моя сестричка — тожь то она тымъ новенькимъ шілінгомъ зрадує ся!...“

Якѣвъ не передвидѣвъ, що се була сѣть, заставлена на него и що про ту марну замѣну прийдєсь єму вытерпѣти богато скорби и зневаги. Побѣгъ чимъ скорше до своєї хижины на першїй поверхъ дому, добувъ зъ калитки старый грѣшь, зѣйшовъ на долину — и зъ пѣвскринка взявъ новый а натомѣсть положивъ старый шілінгъ. Вдоволенный, що все такъ доладно склало ся, вернувъ до крамницѣ и ставъ пильно читати книжку зъ описомъ рѣзныхъ пригодъ людей, щѣ плавали кораблями по далекихъ моряхъ.

IV.

Ось напытавъ собѣ бѣду!

По вечѣрни вступили Кеннеды до знакомого друга и опровадили тамъ часъ до пѣзної ночи.

Другого дня рано увійшла торговельничка до контори и наблизилась до скринѣ зъ грѣшми. Глянула, стрепенула руками и заголосила :

— Обокрали насъ! обокрали!

Позбѣгала ся челядь, прийшовъ и старый Кеннедъ, плакаючи супокѣйно люльку.

— Що? обокрали васъ? — спытала недовѣрчиво кухарка Феська, щѣ вже двацять лѣтъ служила у Кеннедѣвъ.

— Хто-жь бы то такій полакомивъ ся на вашѣ грошѣ? — сказала Паранька, злякавшись, щѣбъ еѣ не посудили.

— Се вже дѣло домашнього злодѣя! — верещала розлючена жѣнка и стала у пѣвскринку все перевертати. — Дивѣть же ся, добрый люде, нема мого назначеного шилінга!...

— Вы ще готовѣ насъ посудити о крадѣжь! — гукнула сердито Феська.

Паранька не сказала нѣ слова, тѣлько неспокоѣйно поводила очима по лицю торговельнички.

Кеннедъ, заклопотаний, успокоювавъ одну й другу, запевняючи, щѣ нѣхто ихъ не посуджуе. Тѣлько се не утихомирило старои кухарки. Она стала лютитись:

— Що се таке? Не я, не ты, а говорятъ о домашнѣмъ злодѣю... То всѣ мы пѣдозрѣнѣ, всѣ мы злодѣѣ... Прошу, пересмотрѣть насъ и нашѣ рѣчи! Ось кишенѣ, глядѣть! [И вывернула кишенѣ.] Ось ключъ вѣдъ моеи скринѣ! Идѣть до кухнѣ, до скринѣ, перетрясѣть усѣ рѣчи!... За тѣлько лѣтъ вѣрної службы прийшла я на таку ганьбу й публѣку! Ось чого я тутъ доробила ся!

Кухарка стала голосно заводити, за нею и другѣ.

Кожде передавало ключъ вѣдъ своихъ скринокъ. Кеннедъ стоявъ мовъ на розжареныхъ вугляхъ.

— Фесько, — сказавъ вѣнъ, — схамени ся, Бога ради. Нѣхто тебе анѣ нѣкого зъ васъ не посуджуе! Заберѣть свои рѣчи, поховайте ключъ! Мовѣй жѣнцѣ знать привидѣло ся, сама не знае, що говорить. Нѣчого не хибуе. Утихомирѣть ся, бо одурѣю межи вами...

— Радше мовчи, коли не знаешъ що путнього сказати! — зверещала розлючена жѣнка. — Пытаю ся тебе: де той назначеный блискучій шілінгъ, що я его вчера зъ верху положила? Выйшовъ самъ изъ скринѣ? черезъ нѣчь ноги у него выросли? О, мы доробимось... Де Яковъ?

— Яковъ пѣйшовъ до торговельнички вугля зѣ стяжками, щѣ ихъ позавчера у насъ закупила. Вѣнъ нѣколи не зачинае свои хижины, ключъ все полишае въ замку. То честный хлопецъ... Я за него ручу, якъ за себе...

— И я за Якова ручу, — докинула Паранька вже смѣливѣйше.

— И я-жь ручу за него! — сказавъ Кеннедъ и пѣднѣсь руку въ гору, мовъ той жовнѣръ, що при-сягае на вѣрнѣсть.

— И мы, и вы, и они! — закричала гнѣвно торговельничка, — а я за нѣкого не ручу! Обѣкрали насъ и на тѣмъ стало. Кажете: хижина Якова не зачинена, ну то ходѣмъ на гору. Ану всѣ за мною!

Челядь вразъ изъ господарями поспѣшили на першій поверхъ каменицѣ до комнатки Якова. Попереду ступала панѣ, за нею челядь. Позаду ишовъ чоловікъ, звѣсивши голову, мовъ злочинець. Увѣйшли до комнатки Якова. Панѣ Кеннедова ино-що наблизилась до стола, за-разъ и скрикнула:

— Отъ и маєте злодѣя!

Всѣ обступили стôль довкола и побачили межи рôзными дробницями блискучій шілінгъ. Замовкли и счудовані глядѣли на новѣсвнкій грôшь. Нашъ торговельникъ ще й теперъ не хотѣвъ дати за вѣру, щобы Яковъ присвоивъ собѣ чужу власнôсть. Звернувшись до жѣнки, сказавъ :

— Богъ знає, щô се за грôшь и зъ-вôдки вôнъ тутъ взявъ ся...

Жѣнка пôдняла грôшь у гору и вказала знакъ, якій вчера на гроши вчинила. Старый тôлько стрепенувъ руками.

— Чудо! диво! И хто бы бувъ погадавъ! — промовила кухарка. — Таке любе, честне и емке хлопя, господарска дитина!... И завѣрь же теперъ кому! Я була бы собѣ дала очи за него выдовбати...

— Бѣдный Яковъ! Се неймовѣрне. . то може привидъ або обмана, — проказувала плачучи добродушна Паранька.

— Дивѣть ся-жь добре и доконайте ся! — сказала торговельничка, пôдняла шілінгъ у гору и положила его назадъ на тôмъ самôмъ мѣсци на столѣ, де лежавъ перше. — Няй тутъ лежить... А тому злодѣеви не згадуйте й словомъ... Я вже зъ нимъ розправлю ся! Теперъ ходѣмъ, кожде до своєї роботи!

„Нѣколи й на гадку менѣ не прийшло, щобы у того хлопця бувъ поганый наклôнъ до присвоюваня собѣ чужої власности“, — говоривъ самъ до себе Кеннедъ ступаючи по-заду. — „Тожъ то теперъ колотнѣ буде въ моѣмъ домѣ!“

Порозходили ся всѣ, кожде до свого дѣла. Торговельникъ засѣвъ за столомъ и ставъ провѣрювати книгу приходу й розходу. Побôчь него сѣла жѣнка зъ

панчохою въ рукахъ. Служба вешталась то по крамниці, то по комнатахъ и робила ладъ. Зъ улицъ дала ся чути весела пѣсня. То бувъ голосъ Якова. Полагодивши свою орудку, вертавъ вѣнь домѡвъ, спѣваючи собѣ про тыхъ морякѡвъ, щѡ по довгѡй плавбѣ вертали щасливо въ родиннѣ стороны. Коли увѡйшовъ до крамницѣ, счудувавъ ся дуже, помѣтивши, якъ вся прислуга чомусь косо дивилась на него. Удавъ ся до конторы здати справу зъ своєї орудки. Та тутъ торговельничка привитала его :

— А, ты вже тутъ, злодюго!

Хлопця якъ-бы змыя вжала. Кровь пѡдступила ему въ лице, станувъ, въ головѣ ему зробилось, мовъ-бы зачадѣвъ. Поволи прочунявъ, счудувавъ ся такимъ привитанѣмъ и запытавъ ся :

— Чи вы отсе про мене говорили?

— А вже жъ про нѣкого другого, — вѡдповѣла торговельничка. — Ты негѡднику, гадюко погана! За то, щѡ мы пригорнули тебе, мовъ власну дитину, такъ намъ теперъ вѡддячуєшь... ссєшь насъ и обкрадаєшь!...

— Я васъ обкрадаю? — проговоривъ ошоломлений хлопецъ и побѣлѣвъ мовъ хуста.

Кенедь прохожавъ ся сюды й назадъ по конторѣ, понутивши очи въ землю. Вся та бесѣда дѡймала его до живого, але вѡнь мовчавъ. Жѣнка репетувала дальше :

— Покликати бы жандармѡвъ, ний бы тебе закували й кинули у тюрму, та я добра, не хочу зробити сорому тобѣ и твоѣй родинѣ... йди на чужѣ руки! И такъ не мине тебе шибениця... Забирай своє шмате и гайда менѣ зъ очей!

Бѣдный Яковъ не мѡгъ придумати, о щѡ се може йти.

— Я злодѣй! мене въ тюрму! мене на шибеницю! — скрикнувъ вѡнь и заломивъ руки. — Боже!

чимъ я провинивъ? за що така тяжка кара! Якій я, панѣ, злодѣй?

— Ты, ты лукавый прилестнику! Кто укравъ новый шілінгъ? Я его умыслен назначила... Вѣнъ тамъ на горѣ, на твоѣмъ столику. Всѣ его бачили, есть доказъ и свѣдки...

— То йде о той лискучій шілінгъ, щѣ бувъ у скрини? — сказавъ Якѣвъ и потеръ рукою по чолѣ.

— О той, о той! Бачишь, голубчику, якъ добре знаєшь...

Тутъ вже вмѣшавъ ся и торговельникъ, звернувъ ся до хлопця и сказавъ:

— Дѣйстно, Яцю, ты поступивъ собѣ нечестно. Мушу соромитись за тебе. Тобѣ не годилось лакомити ся на чужу власнѣсть. Се погано, дуже погано! Коли ты грошей потребувавъ, було менѣ сказати, я бы тобѣ радо бувъ давъ не одного а десять шілінгѣвъ, але самому брати, то не гарно!

— Пане! змиосердѣть ся хочъ вы надо мною! — заголосивъ Якѣвъ залившись слѣзами. — Я взявъ той грѣшь, не перечу, я вчинивъ зле, але я лишь взявъ, а не укравъ...

— Взявъ а не вкравъ! — пѣдхопила торговельничка. — Крути, верти, треба вмерти. Провины зъ себе не скинешь. Взяти потайкомъ а украсти — чи се не выходитъ на одно?

— Нѣ, я не вкравъ того гроша, тѣлько замѣнявъ его. Я взявъ той лискучій, а на его мѣсце положивъ заснѣтъльый. Прощу перечислѣть грошѣ, чи чого хибує... Боже, Боже! Я, Якѣвъ Кукъ, за-для такой марницѣ ставъ злодѣемъ!

Хлопецъ, плачучи, заломивъ руки.

На тѣ его слова торговельникъ, зворушенный, при-

сѣвъ на лавочку, а жѣнка взялась уважно перечислювати грошѣ. Настала мовчанка, перерывана тѣлько хлипанємъ невинно посудженого. Наконецъ Кеннедѣ запытавъ жѣнки :

— А що? є всѣ? нѣчо не хибує?

— Є всѣ! — вѣдповѣла жѣнка и понурила очи въ землю. — Ну, Якову стала ся кривда... Я загнала ся въ прудкѣй своѣй натурѣ...

Всѣ дуже зрадувались, коли явна стала безвинностѣ Якова. Тѣлько вѣнѣ самѣ не повеселѣйшавѣ... ревноѣ слѣзы все ще котились по єго лицю.

— Я покравъ грошѣ! Я ставѣ злодѣємъ!... О, честь для мене не абы-яка! — промовивѣ вѣнѣ вѣдхлипуючи. — Прошу обчислѣть мою заслуженину... менѣ тутѣ довше оставати годѣ... Я йду гетѣ зѣ сеи хаты, де мене такѣ тяжко обезчестили!

Зобиджене безвинного Якова такѣ тяжко дѣймило честного Кеннеда, но вѣнѣ не мѣгѣ слова промовити. Та вже сама жѣнка почала успокоювати розжалѣбленого хлопчину :

— А то що зновѣ? Яцю! Не будь же такѣй гнѣвнѣй и завзятѣй! Що було, то ся минуло. Вѣдѣ нинѣ не почувѣшь вѣдѣ мене лихого слова. Сама бачу: мѣй грѣхѣ! Ну, прости менѣ, подай руку, и не згадуймо бѣльше о тѣмѣ, щѣ стало ся...

— О нѣ, панѣ! — вѣдповѣвъ Яковѣ, — занадто тяжка сталась менѣ кривда, абы єѣ такѣ легонько забути. А щѣ бы то було, якѣ бы вы, перечисливши вчера грошѣ, були помылили ся, и нинѣ не дочислились одного або двохѣ шілінговѣ? Тогдѣ я на цѣле жите — злодѣй!

Тутѣ вмѣшавѣ ся уже й Кеннедѣ :

— Ну, то я тебе, Якове, прошу: забудѣ усе, щѣ

стало ся! Прецѣнь же показала ся твоя безвиннѣсть!
Я не надѣявъ ся по тобѣ, щобы ты бувъ такий за-
взятый...

— Найбѣльше таки ты тутъ завинивъ, Роберте!
— сказала торговельничка до чоловѣка. — Вѣдь давна
нарѣкаешъ, що тобѣ въ касѣ грошей не стае...

Якова ся рѣчь дѣймила ще тяжше:

— Що я чую? Такъ уже мабутъ не вѣдь нинѣ
я, не догадуючись навѣть, остаю въ пѣдозрѣнню, що
я злодѣй... Охъ, якъ се болить! якъ болить!

Настала тишина. Якѣвъ заразъ пѣйшовъ до своєї
кѣмнатки зѣбрати свои рѣчи. Небавкомъ повернувъ до
конторы зъ клункомъ въ руцѣ, поклавъ его на стѣлъ,
розвязавъ и мовивъ:

— То мое шматѣ, що менѣ дорога моя ненька
пошила... Ось хустина, що вы, панѣ, менѣ подарували,
— я вамъ єѣ вѣддаю. Отсю другу маю вѣдь васъ, пане,
— задержу єѣ собѣ на памятку вашого людяного серця
для мене. Охъ та крадѣжь, та крадѣжь! Не забуду єѣ,
доки жити буду!

Обое Кеннеды змѣркували, що Якова уже не вдер-
жуть въ своѣмъ домѣ. На розстанѣ пригноблена торго-
вельничка въ остатне попросила его о прощенѣ.

— Прощаю вамъ, панѣ! Не забираю зъ собою
нѣ гнѣву, нѣ жалю. [Потѣмъ, звернувшись до Кен-
неда:] Бувайте здоровѣй, честный и ласкавый мѣй пане!
Спаси-Бѣгъ вамъ за все добре для мене!

Розпрощавшись, Якѣвъ выйшовъ зъ крамницѣ. Але
въ недовзѣ вернувъ ся назадъ, приступивъ до посоло-
вѣлого торговельника и промовивъ:

— Не будьте гнѣвний, що васъ ще непокою. Зъ
нинѣшньої пригоды стало явно, що бѣдну сироту хто-
будь легко може посудити о крадѣжь. Прощу зрѣбѣть

менѣ ще ласку и посвѣдчѣть на письмѣ, що за часъ мого у васъ пробутку я служивъ честно и вѣрно.

Кеннедъ зѣтхнувъ важко, нахиливъ ся до скринѣ, де були зложені всякі папери, абы зъ вѣдтамъ добути чистый аркушь. Вѣнъ ставъ перевертати папери, оглядавъ, перекладавъ, знать абы лишъ проволѣкало ся. Може, думавъ вѣнъ, — Якѣвъ за той часъ надумає ся инакше. Коли-жь пѣднявъ одинъ аркушь въ гору, выпавъ у скриню шілінгъ. Кеннедъ похиливъ ся добути шілінга — и побачивъ порозкочуваныхъ бѣльше шілінгѣвъ. Вѣнъ запытавъ жѣнки :

— Чи то ты поклада тутъ сѣ грошѣ ?

— Що тамъ зновъ ? То певно ты, про свою необачнѣсть, тамъ покидавъ...

— Вже мѣсяць минає, вѣдъ коли я папери въ скрини переглядавъ, то й не можу второпати, зъ-вѣдки сѣ грошѣ тутъ взяли ся?...

Жѣнка приступила до скринѣ и заглянула.

— А подиви но на пѣвскринокъ !— сказала она.

— Не бачишь ? вѣнъ розсохъ ся и зробила ся въ нѣмъ шпара, черезъ котру шілінги одинъ по другѣмъ злѣтали у скриню. Тому то тобѣ й хибувало до рахунку...

— Правда.. Якове ! ты теперъ ставъ уже мовъ той кришталъ чистый ! Якъ же-жь радує ся и дякую Господеви !

Але вся та бесѣда не вплынула на Якова. Вѣнъ упѣрно стоявъ при своѣмъ :

— Теперъ менѣ все байдуже... Прошу о свѣдоцтво !

Кеннедъ пересвѣдомивъ ся, що вже нѣчо не зможе здержати хлопця въ єго торговли, свѣвъ до стола и написавъ свѣдоцтво. Якѣвъ узявъ письмо, сховавъ у тор-

бину, поздоровивъ ще разъ усѣхъ и полишивъ крамницю, де тѣлько зазнавъ горя.

Вѣнь пустивъ ся дорогою, що вела до Нью-Кестля. Коли-жь выйшовъ за мѣсто, пѣдувъ холоднаго вѣтру прочутивъ его мовъ зъ похмѣля. Вѣнь глянувъ по просторыхъ зеленыхъ лугахъ, що простягали ся довкола, станувъ, призадумавъ ся и поспытавъ себе: „Де-жь теперь пѣйду, що вдѣю зъ собою?“ Заломивъ руки и заплакавъ гѣренько. Вѣ-недовзѣ успокоивъ ся и повернувъ очи вздовжъ далекаго гостинця.

v.

Провидѣне Боже.

Коли Якѣвъ стоявъ середъ дороги зъ перевѣшенымъ черевъ плечѣ клункомъ, наблизивъ ся до него старенькѣй отецъ духовный, що выйшовъ у поле покръпити ся свѣжимъ воздухомъ. Зрѣвнявши ся зъ хлопцемъ, пристанувъ на хвилию и спытавъ его :

— Сыну, що спинило тебе, що дальше не йдешъ? Може зблудивъ середъ дороги? Може обезсилѣвъ? Говори смѣло, може тобѣ въ чѣмъ помѣчнымъ стану.

Хлопецъ вѣддавъ честь старенькому панъ-отцеву и вѣдказавъ :

— Нѣ, отче, не зблудивъ я и не втративъ силы, тѣлько зробивъ таку рѣчь, що теперь каю ся.

— А може бы похибка дала ся ще направити? Розкажи но менѣ все!

Ходомъ утомленный панъ-отецъ сѣвъ на лежавшу неоподалеку дубову колоду.

— Сумнѣваю ся, отче добродѣю, чтобы вы менѣ въ сѣй пригодѣ що помогли. Вже що стало ся, вѣдстатись не може. Я вже не вѣдступлю вѣдъ свого...

— Не будь но такій упертый, хлопче!

Супокѡйне, широко-сердечне лице отца духовного влило довѣре въ душу молодого Кука. Вѡнь розказавъ всю свою у Кеннедѡвъ тяжку, якъ казавъ, невзгодину.

— Може невзгодину, або й нѣ, — вповѣвъ отецъ духовный. — Хто се може вгадати? Тайнїи и невыслѣдимїи дороги, якими зъ-часта веде насъ Провидѣне до цѣли. Тѡлько безумный и злобивый не уповае въ пригодъ на Господа. Може Богъ судивъ тобѣ не въ торговли, а въ другѡмъ якѡмъ занятю щастє собѣ знайти... Передо всѣмъ раджу тобѣ вернуться до батька...

— Отче духовный! — вѡдповѣвъ Якѡвъ, — за чимъ менѣ вертатись до батька? Мати вже давно въ гробѣ, у батька и такъ ще осьмеро дѣтей. Я ему тѡлько прибѡлышу журбы собою.

— То йди до свого добродѣя, пана Скута...

— До него? Нѣ! Вѡнь ставъ менѣ другимъ батькомъ, то не хочу надуживати его доброты. Вѡнь нехибно й прогнѣвався бы на мене, що я покинувъ мѣсце... Проклятый той шїлінгъ! Кѡлько лиха менѣ черезъ него! кѡлько лиха!

— Слухай но сынку, — сказавъ панъ-отець — я бачу, ты гордовитый. Гордовитѡсть мае то добре въ собѣ, що неразъ захороняе чоловѣка вѡдъ пѡдлоты й лизунства, але й то знай, що треба стерегти ся, абы мѣры не перебрати. На мою гадку, не потерпѣла бы твоя гѡднѡсть, коли бъ ты вернувъ ся до старого торговельника. Крутишь, бачу, головою, не въ смакъ тобѣ моя бесѣда... Ну, коли такъ, силувати не буду... Йди за власнымъ ввѡтхненемъ, та все надѣй ся на Того, котрый и наймарнѣйшого червака не лишае безъ опѣки. Богъ батько! не полишить тебе, коли тѡлько законы Его святїи хоронити будешь. Мерзи ся грѣхомъ, всяка пра-

веднѣсть най украшує твою душу. Молись и трудись. Свѣтъ широкій, есть на нѣмъ де примѣститись, и для тебе буде мѣсяця доволѣ... Доси говоривъ я до тебе якъ душпастирь и щирый другъ твоѣй, теперъ хочу поговорити зъ тобою якъ добрый братъ. Оба мы не богатї, але кѣлько грошей у тебе?

— Чотири шілінги — вѣдказавъ Якѣвъ.

— То щось не богато, а Богъ знає, куды повернешь ся и де найдешь пристановокъ...

При тыхъ словахъ панъ-отець добувъ зъ мошонки золоту монету и подавъ єѣ Якову, додаючи:

— Придасть ся на лиху годину.

Хлопецъ здрѣгнувъ ся и не хотѣвъ прияти золотого штерлінга.

— Зновъ гордовитѣсть! — сказавъ панъ-отець. — Слухай же, небоже, щѣ тобѣ скажу. Сї грошѣ зложила на мои руки одна праведна невѣста яко жертву для убогихъ. Тымъ хотѣла она заявити Богу свою вдяку, щѣ чудеснымъ способомъ спасъ єѣ сына вѣдъ смерти середъ филь морскихъ. Она поставила собѣ обѣтъ: черезъ усе жите свое щѣ три мѣсяцѣ приносити такую жертву на бѣдныхъ. А вже-жъ, бачу, и ты до богатыхъ не належишь. По щѣ жъ отягаєшь ся и соромишь ся прияти грѣшь, котрый вѣ теперѣшнѣй хвили такъ необходимо тобѣ потрібный? Тутъ твоя гордовитѣсть вже зовсѣмъ не на мѣсци...

— Простѣтъ отченьку дорогїй! Не було у мене на думцѣ васъ обидити. Приймаю пѣдъ услѣвемъ, щѣ колись, якъ буду мати, поверну бѣднѣйшому вѣдъ мене. [Потѣмъ, по хвилинѣ надумки, сказавъ:] Коли вы, отче добродѣю, такъ вже добрї для мене, прошу, зробѣтъ ласку — напишѣтъ кѣлько слѣвъ до тои честной не-

вѣсты, що вамъ сѣ грошѣ передала, абы якъ добра мати заопѣкувала ся мною сиротою...

— Ну, такъ и говори! — вѣдказавъ отецъ духовный, добувъ зъ книжочки для записокъ картину и написавъ на нѣй оловцемъ таке :

„Благородна Панѣ Валькерова! Поручаю твому милосердному сердцю сего хлопчину, що передасть тобѣ отсе письмо. Зроби зъ нимъ то, що бажала-бъ ты, абы зроблено зъ твоимъ сыномъ, наколи-бъ его постигла така незавидна доля, якъ сего ось хлопця. — *Генрихъ Петерсъ.*“

Потѣмъ розповѣвъ вѣнъ Кукови, на котрѣй улицѣ въ Нью-Кестли проживае панѣ Валькерова, поблагословивъ его и розстали ся якъ найсердечнѣйшій други зъ собою.

Якѣвъ Кукъ повеселѣйшавъ, надѣя вступила въ его сердце. Зайшовши до Нью-Кестля, завернувъ на тоту улицу, де проживала панѣ Валькерова. Тутъ опинивъ ся вѣнъ при величавѣмъ, гарно побудованѣмъ домѣ, передъ котрымъ юрба людей снувала ся сюды й туды. Були се майже самі моряки зъ огорѣлыми вѣдъ сонѣчнои спеки лицами. Середъ нихъ прохожавъ ся якійсь статный мужчина, хорошо одягнений, и выдававъ приказы. Всѣ слухали его. Якѣвъ здогадавъ ся, що се властитель того дому. Не спинявъ вѣнъ его въ дѣлѣ, тѣлько станувъ оподалкѣ и ждавъ, доки не покѣнчить. То бувъ не хто другій, тѣлько панѣ Валькеръ, мужъ тои честной невѣсты, котрѣй мавъ Якѣвъ вручити письмо вѣдъ отця Петерса.

Люде порозходились, площа передъ домомъ Валькера стала пустою. Тѣлько самъ Валькеръ приоставъ ся и глядѣвъ къ воротамъ, немѣвъ кого ще дожидавъ. И дѣйстно, вѣ-недовѣ надѣйшовъ мужчина, зо трицять-

лѣтний, сильный и здоровъ на виду, одягнѣнный такъ само, якъ всѣ моряки.

— Такъ, Стефане, все вже готове, корабель приладженый. Нинѣ ще въ имя Боже полишите береги Англїи, — сказавъ до него ввѣчливо Валькеръ.

— За годину радъ бы я рушити зъ мѣсяца, тѣлько стала ся намъ немила пригода: неждано померъ хлопецъ корабельный. Просивъ бы я васъ назначити натомѣсть кого другого. Мы потерпѣли велику шкоду, бо небѣщикъ бувъ дуже справный и охочій до всего. А не такъ то легко нагодити на такого, щѣ бувъ бы зарѣвно якъ той придалий до всякои услуги корабельной.

Якѣвъ, почувши тѣ слова, здрѣгнувъ ся мовъ зъ переполоху, потѣмъ осмѣливъ ся, приступивъ до пана Валькера и поклонивши ся сказавъ:

— Дозвольте, пане, менѣ на мѣсце помершого стати въ службу на корабли... Я радъ бы стати морякомъ и добре буду вести ся...

— Хто-жь ты такій? — спытавъ Валькеръ.

Якѣвъ передавъ ему картку вѣдъ отца Петерса и сказавъ:

— Называю ся Якѣвъ Кукъ. Отець мѣй есть управителемъ у пана Скута. Маю тринадцать лѣтъ, найстаршій сынъ у батька...

Валькеръ усмѣхнувъ ся добродушно, выслухавши, якъ хлопецъ поквапно выпѣвавъ свои родиннїи обставины.

— Добре, добре. Поручае тебе о. Петерсъ, то менѣ выстане за всяке свѣдоцтво. Стефане! ось и прислужникъ тобѣ до корабля. Вѣддаю его твоѣй опѣцѣ. Повернувши зъ дороги, скажешъ менѣ, чи знадобивъ ся вѣнъ до службы корабельной. Тогдѣ й побачимо, щѣ зъ нимъ зрѣбити на дальше...

Нашъ Якѣвъ дуже зрадувавъ ся, щѣ все зложило

ся такъ щасливо для него, поклонивъ ся пану Валькеруви и поѣшовъ за своимъ новымъ зверхникомъ.

VI.

Що-жь дальше стало ся зъ Кукомъ?

Плыве часъ, мовъ водиця въ быстрѣмъ потоцѣ, а зъ часомъ якъ же богато на свѣтѣ та межи людьми переиначусь! Осъ той марный шілінгъ зробивъ превелику перемѣну въ житю Якова Кука. Зъ крамничного прислужника ставъ вѣнъ зъ часомъ найдѣбнѣйшимъ морякомъ англійскимъ.

Корабель, на котрый вѣнъ вступивъ, назначеный бувъ до перевозу вугля камѣнного, бо Валькеръ и братъ его Генрихъ посѣдали въ Уайтѣ и Нью-Кестли величезнѣйскыя склады вугля. Часъ, якій Кукови лишавъ ся вѣдъ его щоденныхъ занять, присвятивъ вѣнъ читаню разумныхъ книжокъ, що просвѣчували его разумъ и стали ему заохотою до трудѣвъ для добра своей дорогой вѣтчины. Такъ проминуло ему кѣлька лѣтъ. Досвѣдомъ и науками збогаченый, вѣдзначивъ ся вѣнъ въ многихъ пригодахъ, зъ якими на мори такъ часто можна стрѣтити ся, и тымъ звернувъ на себе увагу своего зверхника. Ставъ зъ-першу старшимъ морякомъ, потѣмъ заступавъ навѣтъ начальника корабельного.

Хто читавъ „Просвѣтину“ книжечку о вѣдкрытю Америки, той знае, що тоту часть свѣта вѣдкрывъ зъ кѣнцемъ XV-го столѣтя Христофъ Колумбъ и що до той ново-вѣдкрытой землѣ наплывали народы зѣ всѣхъ сторѣнъ Европы, щобы тамъ нагромадити якъ наибѣльше золота, хочъ бы й зѣ шкодою та кривдою первобутныхъ мешканцѣвъ. Тѣ люде позабули, що услѣвомъ щастя, величины и силы народу есть духова его выжина, т. е.

сила его освѣты и его моральность, а не множество мертвого металю. Не то поодинокі люде силували ся нажити въ Америцѣ богато маєткѡвъ, але й державы европейскій намагали ся розширити тамъ свое панованє и брали въ посѣданє землѣ, щѡ славили ся чи то великою родючостію, чи тымъ, що въ ихъ нутрѣ находило ся золото и другі дорогоцѣннїй каменѣ. Зъ того настали скарки и бійки межи поодинокими державами, бо кожда силувала ся присвоити собѣ просторї землѣ, щѡ лежали надъ берегомъ моря або мали сплавну рѣку, черезъ що для торговлѣ були дуже пригожі. Той рве до себе а той до себе, — отъ и готова борба!

Зъ-першу боролись о посѣданє американськихъ земель Испанє зъ Португальцями, потѡмъ усѣ приморскій державы, якъ Голяндїя, Франція и Англія запутались у войну зъ Испанями, опѡсля выступили ворожо противъ себе Франція и Англія. Бѡльша часть морякѡвъ англійскихъ покинула службу на корабляхъ торговельныхъ и приняла ся служити на корабляхъ военныхъ. До нихъ прилучивъ ся и нашъ Якѡвъ Кукъ.

Часто дѣє ся въ свѣтѣ такъ, що люде ледачї займають першї достоїнства въ народѣ. А такї люде чимъ бѡльше чувствуютъ свою душевну безсильность, тымъ бѡльше старають ся надати собѣ гордости и поверхнымъ блескомъ та бундючною мїною силують ся покрити внутрїшну свою порожняву. Нужда-жь то зъ такими людьми! Абы часомъ де що зѡ своего марного блеску не втратити, они окружають ся слабодухами и прилестниками, а люде працѣ и розуму нидѣють по закутахъ. Годѣ здвигнути ся народови, котрый такихъ ледачихъ має провѡдникѡвъ, бо они зведуть его неразь на такї бездорожя, що майже нема виходу...

Не такъ оно склало ся для Якова Кука. Началь-

ники воєнні були люде славні розумомъ и честнотами, необхідно потрібними для тыхъ, щó имъ нарôдъ повѣривъ свою долю. Они умѣли оцѣнити талантъ Кука и використати его на добро своєї вѣтчyny.

До берегôвъ Пôвнôчної Америки вислала Англія корабель воєнний, щó носивъ назву „Орель“, а провôдъ его вôддано славному генералови Гігъ-Пелісієрови. На тôмъ кораблі знаходивъ ся такожъ Кукъ и дуже знадобивъ ся генералови, бо точно сповнявъ свои обовязки, бувъ дуже на все прозорливый и честне вѣвѣжите. Пелісієръ не залишавъ при кожôй нагодѣ ставити его другимъ морякамъ за примѣръ молодця, понимаючого свое покликанє, и вѣщувавъ ему, щó нехибно жеде его свѣтла будучнôсть, коли тôлько й дальше буде ступати тою самою дорогою. И до вѣтчyny Кука, до Англіи, дôйшла про него добра слава. Пелісієръ, запытаный вôдъ правительства: якъ веде ся Кукъ? — выставивъ ему якъ найкрасше свѣдоцтво, а заразомъ просивъ — посунути его на стєпень керманича корабельного, абы тымъ дано Кукови нагоду талантъ своѣй розвинути. Правительство вволило волю Пелісієра и имєнувало Кука керманичемъ на кораблі званôмъ „Меркурій“.

Англія зôбрала була тогдѣ превеликї сили воєннї. Ъй ходило о те, щобы побѣдити Французôвъ, котрї посьли вѣ Пôвнôчной Америцѣ найважнѣйшї мѣсця торговельнї и чинили богато пакости поселєнцямъ англїйскимъ, щó тамъ займали ся торговлею кожухôвъ.

Корабель „Меркурій“, котрого керманичемъ ставъ Кукъ, належавъ до корабельной ватаги генерала Сандерса. Вся сила воєнна опинила ся вѣ Канадѣ, де кôлькадесять миль русломъ широкимъ плыла рѣка святаго Лаврєнтїя. Вѣ рѣцѣ мѣстились пôдводнї скелѣ, то вѣ бо-

гато мѣсяхъ годъ було еи кораблями переплыти. Щобы-жь корабль могли безпечно по тѣй рѣцѣ плавати, треба було перше пѣзнати всѣ запоры, де они находились, треба було выготовити мапу рѣки и на тѣй мапѣ зазначити всѣ мѣся небезпечнѣи. Инакше — корабль могли порозбиватись. А тутъ на берегахъ рѣки стояли великаньскѣ войска Французѣвъ, котрыхъ пѣдпомагали червоно-шкѣрѣи Индѣяне, щѣ справно на невеличкихъ чайкахъ уганяли по широчезнѣи рѣцѣ. Тяжкой работы — выготовити докладну мапу рѣки св. Лаврентѣя — пѣднявъ ся Яковъ Кукъ. При тѣй работѣ мѣгъ вѣнъ дуже легко головою наложити. Але при сѣмъ дѣлѣ проявивъ ся великѣи талантъ нашего смѣливого керманича. Вѣнъ потрафивъ себе и товаришѣвъ своихъ захоронити передъ нападами Индѣянобъ и поручене ему дѣло полагодити середъ пѣчної темрявы.

Теперь розходило ся передо всѣмъ о то, щобы здобути твердиню Кебекъ, сильно захоронену самою природою. Здобувши сю твердиню, Англіецѣ немовъ отворили бы були собѣ приступъ до другихъ посѣлостей французскихъ въ Пѣвнѣчнѣи Америцѣ, абы зъ-вѣдтамъ выперти Французѣвъ. Твердиня Кебекъ лежала надъ рѣкою св. Лаврентѣя, на скалѣ сто стѣпъ высокѣи, а по заду за нею виднѣвъ ся густый, непроходимый лѣсъ. Здавало ся, щѣ нѣяка сила людска не зможе здобути тои твердинѣ. Коли-жь Кукъ розслѣдивъ рѣку и вызначивъ кораблямъ англіискимъ проходну дорогу, приступъ до Кебека ставъ для Англіецѣвъ можливый. Они й выкористали сю обставину и зъ превеликимъ войскомъ наблизились пѣдъ укрѣпленный гѣродъ. Надъ войскомъ атаманивъ генераль Вольфъ, котрый радъ бувъ здобуемъ Кебека добути собѣ славу у свого народу. Французамъ, щѣ боронили гѣрода и твердинѣ передъ

завзятыми наѣздниками, проводивъ маркізъ де Монкальмъ. Англійцѣ, мовъ збѣшені, силували ся середь граду куль вдертись на муры крѣпости. Французы боронили крѣпости мовъ львы. Оба генералы були всюда на передѣ свого вѣйска, не страшнї имъ були нѣ куль, нѣ шаблюки. Де небезпечнѣсть була найбѣльша, они тамъ являли ся. То й не дивниця, що оба въ-недовзѣ дѣстали смертельнї раны. Щастѣ воєнне перехилило ся симъ разомъ на сторону Англійцѣвъ. Они здобули твердиню. Французы стали зъ гѣрода уступати.

Якъ разъ, коли генераль Вольфъ розстававъ ся зъ симъ свѣтомъ, роздали ся голоса: „Утѣкають! утѣкають!“ Обезсиленый генераль пѣдвѣвъ голову и спытавъ ся: „Хто утѣкае?“ Вояки, щѣ були коло него, вѣдповѣли: „Французы!“ Лицарь-генераль вымовивъ слова: „Теперь уже спокѣйно кѣнчу жите“ и замовкѣ на вѣки. По скѣнченѣй битвѣ похоронено тѣла обохъ лицарѣвъ-генералѣвъ, Монкальма и Вольфа, въ однѣй могилѣ. Памятникъ, якїй здвигнено на тѣмъ мѣсци, де спочивають ихъ мощѣ, пригадуе пѣзнѣйшимъ поколѣнямъ бодрыхъ героѣвъ, щѣ радо головы положили у вѣрнѣй службѣ своѣй вѣтчинѣ.

Щѣ ся борба такъ щасливо скѣнчила ся для Англійцѣвъ, въ тѣмъ була превелика заслуга такожъ нашего Кука, бо вѣнъ — якъ уже була бесѣда — указавъ дорогу черезъ рѣку св. Лаврентїя и подавъ зможнѣсть приступити до Кебека. Старшина вѣйскова умѣла належно оцѣнити сю превелику заслугу Кука и надѣлила его выснимъ степенемъ войсковымъ при корабли „Нортемберлендъ“.

На другу зиму кораблѣ спочивали въ пристани гѣрода Галїфакса и Кукъ мавъ богато свѣбѣдного часу. Другї моряки проводили часъ на забавахъ въ неопо-

далекѣмъ прибережнѣмъ мѣстѣ, але Кукъ не товаришувавъ зъ ними, лишавъ ся на кораблѣ и пильно вчивъ ся, абы надбати собѣ вѣдомостей зъ природознавства, необходимо потрібныхъ каждому доброму морякови. Дальше слѣдивъ вѣнъ усякї незвычайнї появы въ природѣ и списавъ усе въ великѣй книзѣ, щѣ надрукована розбѣйшлась скоро по свѣтѣ и зъєднала ему всюды славу чловѣка ученого.

Року 1762 повернувъ вѣнъ уже яко поручникъ корабельный до Англіи и оженивъ ся зъ молодою дѣвицею на имя Бетсъ, котра за-для своихъ прекрасныхъ прикметъ душевныхъ, яко розумна и честна людина, на его любовь дѣйстно заслужила. Але у моряка така вже природа, щѣ ему нѣякъ сидѣти дома, — его все тягне на просторе море гуляти по розбурханыхъ филияхъ. То й Кукови годѣ було довго сидѣти дома и веселитись въ милѣмъ подружю.

VII.

Перша подорожъ Кука.

Въ Англіи ставъ панувати король Юрїй III. Борба зъ Францією скѣнчилась, заключено договѣръ мира. На всѣхъ моряхъ стали теперъ шибатись англїйскї кораблѣ, щѣбы вѣдкрити новї острова, пѣзнати ихъ а потѣмъ розширити торговлю.

Англїйске товариство науковѣ предложило королеви письмо зъ просьбою, щѣбы вѣнъ коштомъ державы велѣвъ выладити корабель, котрый выплывъ бы на полудневї просторы незмѣреного океана и выслѣдивъ острова, якї тамъ находять ся, вивѣдавъ ся о житю-бутю проживаючихъ на тыхъ островахъ людей, о управѣ землѣ и еѣ плодородности, о звѣрятахъ и рослинахъ.

Юрій III. радо згодивъ ся на се предложене а переведе того дѣла поручивъ не кому иншому, якъ Якову Кукови. Той, не надумуючи ся богато, охѣтно вволивъ волю свого короля и ставъ ладитись до далекои дороги. Заосмотривъ свѣй корабель въ потрѣбну поживу на часъ 18 мѣсяцѣвъ и въ необхѣдне оруже. Дружина его складала зъ 84 людей. Крѣмъ прислуги корабельной були тутъ такожъ ученіи люде, ремѣсники и торговельники.

Чоловѣкъ знае, коли ѣде зъ дому, але коли назадъ поверне, сего нѣякъ не вгадае. Такъ и нашъ Кукъ. Выладивъ ся въ дорогу на пѣвтора року, а тутъ ось майже три роки скитавъ ся по широченнѣмъ океанѣ. А за той часъ зазнавъ вѣнъ богато рѣзныхъ пригодъ вразъ изъ своими товаришами. Вѣдкрыли богато незнанныхъ островѣвъ, а на нихъ стрѣтили людей усякои породы, невиданіи доси звѣры, рослины инакшіи и дерева вѣдмѣнній, не такіи якъ въ рѣднѣмъ краю. Тожъ и не дармо сказано, що вѣдъ часѣвъ Колюмба нѣхто другій не вѣдкрывъ тѣлько землѣ и народѣвъ, що Кукъ.

По многихъ трудахъ и пригодахъ вернувъ наконецъ Кукъ щасливо домѣвъ, хочъ не всѣмъ его товаришамъ судило ся зновъ побачити батькѣвску землицю. Богато зъ нихъ розстало ся зъ симъ свѣтомъ то на мори, то на якѣмъ далекѣмъ островѣ.

Въ краю всѣ радо витали давно дождиданыхъ подорожниковѣвъ. Славній розумомъ и науками люде радіи були познакомити ся зъ Кукомъ, щобы зъ устъ его дѣзнатись про тѣ далекіи землѣ, що ихъ вѣдкрывъ на просторѣмъ мори, и про все то, що тамъ чувъ и бачивъ. Кука надѣлено всякими почестями. Самъ король зносивъ ся зъ нимъ мовъ зъ найлучшимъ своимъ другомъ. Иншіи на мѣсци Кука згордѣвъ бы бувъ та задиравъ носа до

горы, але Кукъ бувъ на стѣлько мудрый и смирный, що не вычинявъ ся надъ другихъ.

VIII.

Друга подорожь Кука.

По поворотѣ Кука зъ далекои и утяжливой подорожи не лишено его въ спокою. Славному морякови не лишено навѣтъ на стѣлько часу, щобы по трудахъ выпочивъ середъ люблячои родини. Многій люде радїи були побачити тї землѣ на далекѣмъ океанѣ, о котрыхъ наслухались такъ богато оповѣданъ якъ вѣдъ самого Кука, такъ и вѣдъ его товаришѣвъ. Одныхъ гнала туды жажда знаня и науки, другихъ надѣя, що роздобудуть великїи богатства, коли увѣйдуть въ торговельнїи зносины зъ людми, проживаючими на островахъ, розсыпанныхъ на просторѣмъ морю. И почали они напирати на правительство, щобы предприняло нову выправу въ тї стороны, де надѣяли ся нажити всякого добра.

Правительство выладило два кораблѣ и повѣрило провѣдъ зновъ Кукови. На однѣмъ зъ тыхъ кораблѣвъ можна було примѣстити 112, на другѣмъ 82 людей. За часъ першой своєї подорожи Кукъ пѣзнавъ, чого людемъ его не доставало и щѣ было причиною многихъ недугъ а неразъ и смерти. Дятого понабиравъ вѣнъ на кораблѣ всякой поживы, рѣзной одежѣ придатной або на часъ студени або на часъ спеки, богато лѣкѣвъ, щобы на випадокъ недуги хорого можна було ратувати, бо моряки зъ причины змѣнливого воздуха часто занепадали на здоровлю. Дальше набравъ вѣнъ всякого рода рѣчей — коралѣ склянїи, гвѣзде, топѣрць, сокиры и таке инше, абы промѣняти за харчъ у живучихъ на островахъ дикунѣвъ, котрїи про грошѣ и про ужитокѣ

грошей нічого не знали. Такожъ примѣщено на корабляхъ вѣвць, безроги, кури и всяке насѣне, щобы пожиточні звѣрята та збѣже на ново-вѣдкрытыхъ островахъ розширити.

Друга ся подорожъ тревала два роки. За той часъ переплывъ Кукъ зъ своими кораблями 50 тысячъ миль нѣмецкихъ, бувъ у рѣзнихъ земляхъ — и тамъ, де майже цѣлый рѣкъ спека невыносима, и тамъ, де леды и снѣги майже нѣколи не таять и де майже черезъ пѣвъ року нѣчь безнастанна, бо черезъ той часъ сонце тамъ не вказуе ся. Кукъ, яко начальникъ такои численнои громады, мусѣвъ проявити велику обачнѣсть, щобы всюды удержати ладъ и порядокъ взѣрцевый и всѣхъ надѣлити здоровою поживою, абы и здоровле та жите товаришѣвъ забезпечити. И въ часѣ сеи другои подорожи давъ Кукъ доказы, що есть начальникомъ мудрымъ и чоловѣколюбивымъ. Всѣ свои пригоды подорожні списувавъ вѣвъ и они потому выйшли надруковані въ великѣй книзѣ. Зъ той книги дѣзнали ся всѣ: які землѣ Кукъ вѣдкрывъ? щѣ на нихъ бачивъ? на які звѣрята и рослины тамъ нагодивъ? які звычайъ и обычаѣ у тыхъ людей, щѣ проживають на вѣдкрытыхъ островахъ?

Король Юрій III. признавъ передъ народомъ превеликѣ заслуги Кука, щѣ своимъ дѣломъ причинивъ ся богато до славы и величины державы англійскои, и надавъ ему достоинство начальника военного корабля, на котрѣмъ мѣстило ся по-надъ двацять пушокъ. Корольска академія наукъ именовала его своимъ членомъ. И теперь всѣ тѣ почести не змѣнили постѣйного характеру у сего праведного чоловѣка.

IX.

Третя подорожь Кука и єго кѣнчина.

Парляментъ англійскій оповѣстивъ, що радо дасть нагороду двѣста тысячъ золотыхъ тому, хто вѣдкрывъ бы перехѣдъ зъ океану Антлантицкаго на океанъ Спокойный. Кукъ пѣднйвъ ся довершити се дѣло. И зновъ придѣлено єму два корабль, заосмотреній у все, щѣ въ дорозѣ такъ далекой и небезпечной необходимо потрѣбне.

Въ липни 1776 року полишивъ Кукъ зъ товаришами береги своєї вѣтчины, обѣхали Африку зъ заходной и полудневой стороны, потому выплыли на Спокойный океанъ и звернули ся къ пѣвночи. Плывучи дальше и дальше, нагодили они на околицѣ вскрытій снѣгомъ и ледами. Дальше вже годѣ було кораблеви плысти, бо на завадѣ станули ледяні горы. Подорожній, одягненій въ довгій кожухи, полишили корабль и почали пѣшки йти верхомъ снѣговой поволоки, твердой мовъ камѣнь, гудучой пѣдъ ихъ ногами. Треба було безнастанно бути въ руху, щѣбъ не замерзнути, бо супочинокъ на сѣй криговой пустари наводитъ нехибну смерть. Треба було захоронити ся и передѣ метѣлью снѣговою, щѣ єи гнавъ вѣтеръ вѣдъ пѣвночи. Але въ безнастаннѣмъ бути руху — се справа не така легка! А тутъ каждому зъ подорожныхъ и самому Кукови на сонѣ збирало ся, кождый радъ бувъ хочъ троха выпочити. Стали хитати ся мовъ пяній, ногами плентали, губы у нихъ дрожали и цѣпенѣли, годѣ було слово проречи. Коли дыхали, то вѣдыхъ мѣшавъ ся зъ воздухомъ, повнымъ дробныхъ иголокъ леду, щѣ выдають дивный шепѣтъ. Вѣдыхъ мерзѣ и спадавъ мовъ снѣгъ на бороду й одѣжу и окружавъ чоловѣка густою замерзлою парою. Подорожній вѣдды-

хали тільки носомъ, замыкаючи ротъ, бо зимный воздухъ втискавъ ся до легкихъ и коловъ, якъ шпильками.

Та, хвала Богу, и сї стороны не були зовсѣмъ безлюднїи. И тутъ подорожнїи нагодили на людей и звѣрята. Люде проживаючі тамъ не остають постѣино на однѣмъ мѣсци. Закутанїи въ шкѣры звѣрчїи они переселяють ся зъ мѣсца на мѣсце и живутъ въ норахъ, котрї собѣ въ снѣгу глубоко выкопали.

Коли нашї подорожнїи появили ся на сихъ пустахахъ засыпанныхъ снѣгомъ, дало ся чути гавканє псѣвъ. Тогдѣ зъ норъ, плытами камѣнными вкрытыхъ, почали добувати ся люде на свѣтъ Божїи, абы розвѣдати, чи яка небезпечнѣсть не грозить вѣрнымъ и невѣдступнымъ ихъ товаришамъ — псамъ. Безъ пса не мѣгъ бы чоловікъ тамъ истнувати. Песъ выслѣджує и наганяє своему панови звѣрину, котру той для своего ужитку вбиває; песъ помагає ему медведя бѣлого уловити; песъ середь заверухи снѣговой и на ледахъ єсть найбезпечнѣйшимъ проводникомъ для зблукавшого чоловіка, єсть спасителемъ вѣдъ неминучої смерти. Черѣда псѣвъ — то прѣвелике богатство жителѣвъ тыхъ сторѣнїи, котрїи звать ся Ескимосами.

Кукъ и его товаришѣ хутко познакомили ся зъ Ескимосами и своею ввѣчливостїю зѣднали собѣ ихъ прихильнѣсть. Ескимосы запросили ихъ въ гостину до своихъ нѣбы-то хатъ. Кукъ и его дружина радо приняли запросины, бо дрожали вѣдъ студени и ледво на ногахъ могли устояти. До пѣдземныхъ норъ треба було лѣзти рачки. Коли подорожнїи розглянули ся тамъ близше, пересвѣдчили ся, що въ тѣй чотирукутнѣй ямѣ, де мѣстили ся и звѣрята и люде побѣчь себе, годѣ було бы имъ довго выжити. Всюда и тѣсно, и душно. Найнужденнѣйша хата нашего сѣльскаго зарѣбника — се па-

лата въ порѣвнаню до тои вогкои норы. Коли Ескимосы дѣзнали ся, що ихъ гостѣ приѣхали зъ далекихъ сторѣнъ, заразъ и спытали, чи тамъ у нихъ росте тютюнь.

Кукъ погостивъ ихъ симъ зѣлемъ, и отъ уже приязнь готова! Тютюнь — превеликй ласощѣ для Ескимосѣвъ. Они мѣшають его зъ мохомъ, абы на довше стало, и такъ курять.

Кукъ старавъ ся розслѣдити близше жите-буте мешканцѣвъ сихъ сторѣнъ, де лѣто тревае дуже коротко, бо ледви три мѣсяцѣ, а черезъ девять мѣсяцѣвъ вся природа мертва, оповита снѣгомъ и ледомъ.

Великимъ даромъ Божимъ естъ тутъ ренъ. Се звѣря подобае на нашего оленя и заспокоюе майже всѣ потребности жителѣвъ глубокои пѣвночи. Живить ся вѣнъ марными рослинами, якй выдае зъ себе земля за часъ короткого лѣта, або мохомъ, що его зъ-пѣдъ снѣгу выгребуе копытомъ чи рогами. рена уживають до вѣды и до двиганя тягарѣвъ на хребтѣ. Мясо зъ Рена служить людямъ за поживу, а въ шкѣру зъ него одягають ся, выкладають нею стѣны и стелю своихъ хижъ, такожь санчата, коли прийдесь имъ подорожувати, — въ ночи стелять еи пѣдъ себе и вкрывають ся нею. Не тѣлько мясо але й молоко рена служить людямъ за щоденну поживу. Молоко густе мовъ сметана, а черезъ довше хитане вытворюе ся зъ него масло. Зъ рогѣвъ рена приладжують собѣ Ескимосы ножѣ, ложки и голки, зъ кишокъ нитки до шитя, зъ копытъ судину до питя та вѣды. Коли рена заложать до саней, вѣнъ перебѣгне двацять миль на добу.

Пустару перебѣгають бѣлы медведѣ и на нихъ радо полюе Ескимосѣ, бо мясо медведа дае ему поживу, а кожухъ радо промѣнюе вѣнъ за тютюнь або за другй

дрѣбницѣ, якій въ лѣтнихъ мѣсяцяхъ попривозять на корабляхъ торговельники зъ далекихъ сторѣнь.

Невиносиме зимно добре доскулило нашимъ подорожнымъ, тожь не довго они тутъ оставали. Повернулись на корабль и, якъ тѣлько почали при наставаню лѣта леды таяти, перебрали ся середь великаньскихъ кригъ ледовыхъ, щѣ мовъ горы плавали по морю, до полудневыхъ сторѣнь — и оперлись ажъ на островѣ Сандвичскѣмъ, де въ заливѣ Каракаказа выйшли на сушу 1779 року.

Позаякъ на сѣмъ островѣ окѣнчивъ дѣяльне свое жите нашъ славный подорожникъ, дятого розкажемо де-що про жите буте мешканцѣвъ острова въ тѣмъ часѣ, коли Кукъ тамъ загостивъ.

Неоподалеку вѣдъ берегѣвъ кружили то сюда то назадъ довгій плетевій лодки, въ котрыхъ мѣстили ся червоно-шкѣрїи люде зъ дикимъ виглядомъ. Зъ надбережныхъ кущѣвъ выщурювали ся чудно попестренїи лица дикарѣвъ, щѣ держали въ рукахъ луки зъ затроєними стрѣлами.

Люде тї мали дуже мутне понятие о Бозѣ и недоладнїи вѣсти о сотвореню свѣта, о потопѣ, оповѣдали собѣ щѣсь нѣбы о Мойсею, о Юсифѣ проданѣмъ братами, о Іонѣ, котрого рыба китъ проковтнула, и т. д. Звычай и обряды ихъ нагадували давнїи звычай и обряды народу жидѣвского.

На островѣ находили ся мѣсця окруженїи валомъ зъ камѣня, де побѣдженїи або винчовники хоронили ся, и тамъ ихъ уже нѣхто не смѣвъ вязнити, анѣ имъ якунебудь пакѣсть чинити.

Чотири днѣ въ мѣсяци були святї, на службу богамъ назначенїи. Въ тїхъ днѣ люде здержувались вѣдъ всякои працѣ, молились, приносили жертву богамъ, за-

лишали всякії пусті розговори, — всюды панувала тишина. Навѣть зблукану худобину въ тѣмъ дни займали и запирали въ неприступныхъ мѣсяхъ, щобы своимъ рыкомъ тишины дня не перерывала. Псамъ, щобъ не гавкали, каганцѣ накладали. Такожъ не вѣльно було въ день святочный огонь запалити, анѣ човно на воду пустити. Такъ тѣ дикарѣ обходили свои поганьскіи свята, хочъ не знали за правдивого Бога, нѣ за науку Христову! [Не соромъ же тымъ християнамъ, котріи день святочный мають на то, абы волочитись по торгахъ та пересиджувати по коршмахъ и тамъ пійчити?]

Хто другого убивъ або покалѣчивъ, на тѣмъ строго вѣдомщали ся. Коли-жь хто не чувъ у собѣ на тѣлько силы, абы ворога покорити, глядавъ захороны у короля, а той звычайно засуджувавъ виновника на кару або на вѣдшкодованѣ. Вѣдъ крадежи годѣ имъ було здержати ся, хочъ признавали саміи, що то препогане и не дозволене дѣло. Коли місіонарь Іоахимъ благожелавъ одному стодесять-лѣтньому старцеву, щѣ доживъ такъ красного вѣку, вѣдказавъ той, що боги надѣлили єго такимъ довгимъ житємъ тому, бо вѣнъ нѣколи нѣчо чужого собѣ не присвоивъ. Старый король Камекамака всяку крадѣжь каравъ смертію. И неправду говорити було строго заборонено, а зраду уважали такожъ за тяжкій переступъ, зрадникомъ кождый мерзивъ ся.

Мерця не клали на лавѣ, а наряджували такъ, мовъ-бы вѣнъ сидѣвъ, и надѣляли єго всякою поживою. мовъ-бы то вѣнъ и по смерти потребувавъ поживку. Тѣла помершихъ начальникѣвъ або королѣвъ палили за дѣя великои почести, а кости ихъ кидали въ море або въ челюсти вулканѣвъ, котрыхъ на тѣмъ островѣ було пребогато. [То були на вершкахъ гѣръ великіи отвори, черезъ котріи колись огонь добувавъ ся на поверхню

земну.] Они вѣрили, що въ чоловѣцѣ мѣстять ся двѣ душѣ, зъ котрыхъ одна приостаєсь при мерци и стає ся членомъ державы темноты и тамъ живить ся тѣлько мухами та ящѣрками, а друга душа блукає и мандрує межи живыми, єсть имъ помѣчна, коли въ нагороду за добре колишне жите сталась добрымъ духомъ, або шкѣдлива, коли за лукаве земне жите стала злымъ духомъ. Єреѣ поганьскій, що намагали ся ласку королѣвъ собѣ приєднати, выдумали для королѣвъ по смерти окреме небо, до котрого ихъ вводитъ зѣница сонѣчна. Тамъ мали они бути надѣлені славою та всякими богацтвами и зъ вѣдтамъ вертати деколи на землю — управляти своимъ царствомъ.

Зъ часомъ змножило ся тутъ дуже бовванопоклонство, чары и забобоны дуже розповсюднились. Черезъ нетерпимѣсть начальникѣвъ и захланнѣсть єреѣвъ звели ся сѣ дикарѣ майже на нѣ-на-що. Всяда запанувавъ неладъ и груба темнота. Зъ кождымъ днемъ прибѣльшало ся богѣвъ, якъ домашныхъ, котрыхъ кожда родина въ себе придержувала и имъ почєсть вѣддавала, такъ и тыхъ, котрымъ увесь нарѣдъ ставивъ окремі капища и имъ прилюдно поклонявъ ся. Боги були звычайно дуже погані выробы зъ камѣня та дерева, — всего того було безъ лѣку. Въ жертву приношено имъ людей спѣйманыхъ у вѣйнѣ. Коли-жь голодъ проявивъ ся або друга яка невзгодина впала на край, то убивали и своихъ людей, абы приєднати загнѣванныхъ богѣвъ. Въ часѣ спокою боги вдоволяли ся жертвами зѣ звѣрятъ або овчѣвъ. Що-до жертвъ зъ людей, то єреѣ неразъ, абы позбути ся когось, кого зненавидѣли, передавали єго на жертву, хочь-бы й найневиннѣйшого. Нещастному, закимъ убили єго, выбирали зъ-першу очи, потому всякѣ завдавали єму муки. Деколи сандвѣчскій єреѣ въ свѣтлѣмъ

супроводъ выходили высмотрити вѣдповѣднѣй пень або камѣнь, зъ котрого можна бы було зробити нового божка. Коли-жь найшли такій матеріаль, заразъ приносили жертву чи то зъ людей, чи зѣ звѣрять. Потому ереѣ забирали сей камѣнь або колоду, заносили до капища, тамъ посвячували, а вѣдтакъ передавали рѣзбареві-самоукови, щобы змайструвавъ зъ него бога для народу.

Земля була тутъ дуже родюча, въ богато мѣсяцяхъ порѣсла буйными травами. Псы, безроги и кури були єдинѣ домашнѣ звѣрята. Птаства дикого було безлѣчь, а море, особливо поблизько берегѣвъ, мѣстило въ собѣ пребогато рыбъ.

Люде, середного росту и сильной будовы тѣла, проживали по бѣльшой части селами, въ хатахъ безладно розкиненыхъ. Декотрѣ хаты були великѣ и просторѣ, 30—50 стѣпъ довгѣ а 20—30 стѣпъ широкѣ, иншѣ були непоказнѣ й малѣ. Всѣ були крытѣ довгою травою, притвердженою до довгихъ жердокъ, правильно розподѣленыхъ. Поздовжнѣй отвѣръ на кѣнци або зъ боку хаты заступавъ мѣсце дверей и вѣкна. Отвѣръ той бувъ низькѣй, такъ що треба було въ-двое схилити ся, хотѣвши увѣйти до середини хаты. Островъ лежить пѣдъ горячимъ пѣдсонемъ, то люде майже весь часъ опроваджували пѣдъ голымъ небомъ, тѣлько въ часъ дуже великой спеки або слоты мѣстили ся въ сихъ хатахъ.

Ось такѣ були на сѣмъ островѣ люде и такѣ у нихъ установы тогдѣ, коли загостивъ тамъ Якѣвъ Кукъ. Богъ Льоно бувъ у нихъ найбѣльше почитанѣй. Носила ся вѣсть, що божокъ той, абы позабути о домашнихъ межиусобицяхъ, сѣвъ на човно и поплывъ до далекихъ земель, обѣцюючи, що зновъ колись поверне зъ превеликою славою и могучостю. Довго и нетерпеливо дожи-

дали дикарѣ его повороту, — аж ось ненадѣйно явивъ ся середь нихъ Кука. Сандвичане думали, що се нехибно ихъ богъ Лѣно. Радѣсть велика роздалась усюды, всѣ стали Кукови честь божеску вѣддати и надѣляти его и дружину рѣзными дарунками. Неразъ лучае ся, що й найрозумнѣйшій чоловѣкъ въ де-чѣмъ зробить похибку. Таке склало ся и зъ нашимъ Кукомъ. Замѣсть поучити дикарѣвъ, що вѣнъ не богъ а чоловѣкъ, якъ и кождый другій, приймавъ вѣнъ всѣ почести й жертвы, якѣ ему они приносили. Опѣсля почали гостѣ надуживати своєї власти, а зъ того зъ-першу прийшло до суперечки, потѣмъ до бійки межѣ „бѣлыми богами“ а спокѣйными и добродушными червоно-шкѣрыми мешканцями острова. Богато товаришѣвъ Кука погинуло въ лютой борбѣ, а самого Кука дикарѣ ранили. Вѣнъ зъ тяжкого болю скричавъ. Тогдѣ сказавъ начальникъ чорнон ватаги: „Се, знать, не богъ, коли его можна було скалѣчити, та й ще зверещавъ зъ болю...“ и убивъ его на мѣсци камѣнною булавою. Тѣло Кука, якъ и тыхъ, що вразъ изъ нимъ погинули, порубано на куснѣ и роздано начальникамъ дикунѣвъ, котрѣ брали участь въ борбѣ.

Такъ скѣнчивъ жите той славный подорожникъ, що вѣдкрывъ багато нового свѣта а тымъ и причинивъ ся до славы и могучости своєї вѣтчины. Се лучило ся 14. лютого 1779-го року.

Въ-недовзѣ потѣмъ обѣ стороны помирили ся. По довгихъ заходахъ дикарѣ выдали кѣлька костей генерала, бо вже лишъ тѣлько лишило ся зъ его тѣла. Моряки англійскѣ похоронили тѣ дорогѣ кости зъ величавою почестію.

По смерти Кука одинъ товаришъ его обнявъ провѣдъ надъ осиротѣлою дружиною и она по нещасливѣй

пригодѣ не довго вже оставалась на тѣмъ островѣ. По-лишила береги его и поплыла до Камчатки.

Вся Англія занепокоїлась, коли багато часу про-минуло, а давно дождані сыны еи не вертали и нѣ-якои вѣстки не давали о собѣ. Не то Англію, але и всю Европу живо обходила доля нашихъ подорожниківъ. Хочъ въ тѣмъ часѣ розгорѣла була зновъ борба межи Англією и Францією о посялости заморскій, то однакъ правительство французске приказало своимъ начальни-камъ кораблѣвъ, абы стрѣтивши ся зъ кораблями Кука не тѣлько не чинили имъ нѣякои пакости и не спиняли въ дорозѣ, але ще и вѣддавали имъ всякій почести вой-сковій, а коли-бъ треба було, то й надѣлили ихъ опѣ-кою и помочію.

Зъ кѣнцемъ 1779 року повернули нашій море-плавцѣ збѣдженій до родинной землѣ, втративши най-лучшихъ товаришѣвъ и проводниківъ та зазнавши пре-богато горя. Вѣсть о смерти Кука погрузила всю Англію въ тяжку жалобу. По нѣмъ лишила ся вдова и шестеро дѣтей. Скарбъ королѣвскій надѣливъ родину небѣщика що-рѣчною платнею 2.000 долярѣвъ. [Доляръ — 2 гульдены а. в.] Товариство наукове велѣло вы-бити золотый медаль, щобы память того мужа пере-дати пѣзнѣйшимъ поколѣнямъ. А вже-жъ не лише вѣт-чина, але и весь свѣтъ славивъ память его.

*

*

*

Примѣръ Якова Кука, що позабувъ за себе и за всякій приятности житя и майже весь вѣкъ присвятивъ службѣ своей дорогій вѣтчине, подѣлавъ благодѣйно на умы и сердца молодыхъ сыновъ англійской землѣ,

збудивъ въ нихъ охоту до науки и до плавбы по далекихъ моряхъ, до новыхъ вѣдкръ та розслѣдѣвъ, зъ котрыхъ выходивъ хосенъ для рѣдного краю.

Намъ, щѣ стоимо подальше вѣдъ руху всесвѣтного, жите и дѣла Кука вказуютъ ясно: кѣлько чоловѣкъ може доказати трудомъ неутомимымъ, сповняючи щиро обовязки своего званя. Тогдѣ, чи то въ меншѣмъ, чи въ бѣльшѣмъ обемѣ своей дѣяльности, вплине вѣнъ благодатно на суспѣльностъ людску и память его перейде вѣдъ рода въ рѣдъ!

Цѣны збѣжа.

Дня 23. н. ст. червня 1892.

Львѣвъ. Пшениця 8.80 до 9.— зр., жито 7.80 до 8.25, ячмѣнь 6.— до 6.85, овесь 6.65 до 7.50, рѣпакъ 9.50 до 9.75, горохъ 6.50 до 8.75, конюшина червона 40.— до 55 зр.

Все числить ся за 100 кѣльо безъ мѣшка.

Всѣ Впов. Члены „Просвѣты“ звольте щиро заняться, абы на зближающій ся испыты въ школахъ народныхъ закуповано

на подарунки для дѣтей

красно оправленіи зъ позолочеными берегами отей книжочки товариства „Просвѣты“ дозволеніи ц. к. краевою Радою шкѣльною :

Добре роби, добре буде . . .	17	кр
Росказы про силы природы . . .	20	”
Оповѣданя о житію св. Бориса и Глѣба	20	”
Повѣстки для дѣтей	27	”
Сестра	15	”
Байки	22	”
У пропасть дорога ховзка	28	”
Зоря	22	”
Исторія Руси ч. I	25	”
Исторія Руси Ч. II	23	”
Исторія Руси Ч. III	28	”
Паша, душа въ господарствѣ	35	”
Лень и конопль	24	”
Рогата худоба	45	”
Про живоплоты и лѣсы	20	”
Веняминъ Франклінъ	16	”
Пасѣвка	24	”
На досвѣткахъ	22	”
Середь ледового моря	25	”
Жите св. великомученика и лѣкаря Пантелеймона	20	”
Дрѣбна птиця господарска, а великій грошѣ	20	”
Вѣдкрыте Америки	22	”
Звѣрята шкѣднїи и пожиточнїи	42	”
Перекотиполе	18	”
Кирилъ и Методїй	22	”
Молитвеникъ народный (въ звычайнїи оправѣ)	20	”
<i>въ лучшей оправѣ :</i>		
а) хребетъ полотняный и зо- лоченый хрестъ зъ переду	25	”

Всё выше сказанное относится к предметам, которые не являются предметами искусства.

ИЗ КОЛЛЕКЦИИ КНИГ

Всё выше сказанное относится к предметам, которые не являются предметами искусства.

1	Книжка	15
2	Книжка	15
3	Книжка	15
4	Книжка	15
5	Книжка	15
6	Книжка	15
7	Книжка	15
8	Книжка	15
9	Книжка	15
10	Книжка	15
11	Книжка	15
12	Книжка	15
13	Книжка	15
14	Книжка	15
15	Книжка	15
16	Книжка	15
17	Книжка	15
18	Книжка	15
19	Книжка	15
20	Книжка	15
21	Книжка	15
22	Книжка	15
23	Книжка	15
24	Книжка	15
25	Книжка	15
26	Книжка	15
27	Книжка	15
28	Книжка	15
29	Книжка	15
30	Книжка	15
31	Книжка	15
32	Книжка	15
33	Книжка	15
34	Книжка	15
35	Книжка	15
36	Книжка	15
37	Книжка	15
38	Книжка	15
39	Книжка	15
40	Книжка	15
41	Книжка	15
42	Книжка	15
43	Книжка	15
44	Книжка	15
45	Книжка	15
46	Книжка	15
47	Книжка	15
48	Книжка	15
49	Книжка	15
50	Книжка	15
51	Книжка	15
52	Книжка	15
53	Книжка	15
54	Книжка	15
55	Книжка	15
56	Книжка	15
57	Книжка	15
58	Книжка	15
59	Книжка	15
60	Книжка	15
61	Книжка	15
62	Книжка	15
63	Книжка	15
64	Книжка	15
65	Книжка	15
66	Книжка	15
67	Книжка	15
68	Книжка	15
69	Книжка	15
70	Книжка	15
71	Книжка	15
72	Книжка	15
73	Книжка	15
74	Книжка	15
75	Книжка	15
76	Книжка	15
77	Книжка	15
78	Книжка	15
79	Книжка	15
80	Книжка	15
81	Книжка	15
82	Книжка	15
83	Книжка	15
84	Книжка	15
85	Книжка	15
86	Книжка	15
87	Книжка	15
88	Книжка	15
89	Книжка	15
90	Книжка	15
91	Книжка	15
92	Книжка	15
93	Книжка	15
94	Книжка	15
95	Книжка	15
96	Книжка	15
97	Книжка	15
98	Книжка	15
99	Книжка	15
100	Книжка	15

101. Порадникъ для крамниць	12	кр.
102. Сагайдачный	7	"
112. Нашъ законъ громадскій	30	"
114. Порадникъ лѣварскій, Іос. Селюха	24	"
115. Повѣстки	8	"
122. Середь ледового моря. В. Чайченка	15	"
124. Два славнѣ мужъ—И. Гутенбергъ Д. Гарфільдъ, Чайченка	30	"
125. Илюстрована исторія Руси	50	"
130. Про управу ячменю и вѣвса	12	"
131. Образы страстей Иисуса Христа	10	"
132. Иванъ Котляревскій, В. Чайченко	10	"
133. Лѣваръ Исаакъ	10	"
134. Зъ житя хлѣборобѣвъ	10	"
135—139 Календарь на р. 1892	50	"
140. Що має робити „Просвѣта“	10	"
141—142. Наше лихолѣте	15	"
143. Григорій Квѣтка, оповѣдане Чайченка	10	"
144. Галя, оповѣдане Загѣрної	10	"
145. Зъ житя Якова Кука, розказавъ К. Селецкій	10	"

II. КНИЖКИ, котрѣ ПРОСВѢТА закупила або даромъ дѣстала:

1. Нѣмецко-рускій словарь Ом. Партыцкого	1 злр.	—	кр.
2. Маруся, Квѣтки-Основяненка		10	"
3. Вечери на хуторі, повѣсти Гоголя, 2 томы		65	"
4. Непропаца сила, дра И. Пулюя		40	"
5. Правотарь рускій народный, Лукичъ Василь	2 злр.	50	"
6. Сербскі думи і пісні	1 злр.	—	"
7. Де-що про свѣт Божий		30	"
8. Розмова про небо и землю		12	"
9. Исторія руской литературы, Ом. Огоновского томъ 1—170, томъ II— 3 зр., томъ III. 2 зр.; разомъ	6 злр.	70	"
10. Мѣзерѣвка. Написавъ Б. И.		10	"
11. Словарь руско-нѣмецкій, Желехѣвского	12 злр.	—	"
12. Исторія Н. Костомарова ч. I.		50	"
13. Наші просвѣтні починки. Д. Т.		10	"
14. О Франциску Скоринѣ		10	"
15. Творы Навроцкого ч. I.	1 злр.	—	"
16. Выстава археол. львѣвска, 50, фотог. Тшемеского	6 злр.	—	"
17. „Кобзарь“, збѣрникъ квартетѣвъ		60	"
18. П'яньство, пещастѣ народа		5	"
19. Иванъ Гусъ Шевченка, музыка Лисенка (на фортепянь)		50	"
20. Драматичнѣ творы Григ. Бораковского	1 злр.	30	"
21. Жѣвочій вѣнокъ	2	"	—
22. Поезіи В. Масляка ч. I.	1	"	—
23. Марко Вовчокъ II. 25. III. — 15 кр.		40	"
24. Щедрѣвки и коляды		12	"
25. Литературна часть календаря зъ р. 1886 и зъ р. 1887.		по 10	"
26. Проскурка Юр. Федьковича		10	"
27. Войскова такса		15	"
28. Про вывлащенє подѣ желѣзницѣ		15	"
29. Про выборы до сойму (друге выдане)		18	"
30. Про выборы до рады державной		10	"
31. О пожичкахъ		13	"
32. Новый податокъ грунтовый		15	"
33. О оп'якунахъ та кураторахъ		6	"
34. Кириль и Методій, рѣчникъ по	1 злр.	—	"

Р
II 9913

35. Ватра — стрыйскій альманахъ		
36. Угорска Русь Лукича		
37. Портретъ Тараса Шевченка		
38. Карта Галичины, Буковины и угор. Русь		
39. Степь, херсонскій альманахъ		
40. Альбумъ заслуженныхъ Русинѳвъ		
41. Устяинович, Ярополкъ драма		
42. Дальшій вѳдбитки до альбума засл. Русинѳвъ		
43. Етнографія Славянщины		12 "
44. Гальшка Ом. Огоновского		15 "
45. Рускій свѳвапникъ, збѳрникъ пѳсенъ 40 кр., оправный		50 "
46. Шляхта ходачкова. Гр. Григорѳевича		15 "
48. Скажѳмъ собѳ правду вѳ очи. Обачный		10 "
49. Законъ о загальнѳмъ ополченю		45 "
50. Minoritѳtvotum Dr. Smal Stocki		50 "
51. Исторѳя Руси. Стефанъ Качала	1 зар.	50 "
52. Историчный монографѳ М. Костомарова	2 "	15 "
53. Княжѳй перѳодъ Руси-Украины. Г. Иловайскѳй ч. I.	1 "	56 "
54. " " " " " " ч. II.	1 "	85 "
55. Монографѳ до Галицкой Руси	1 "	55 "
56. Исторѳя княз. литовского В. Антонович	1 "	65 "
57. Богданъ Хмельницкѳй. М. Костомаровъ 3 томы	5 "	— "
58. Prima vera, збѳрникъ поезѳй Ю. Шнайдеръ		10 "
59. Оповѳдана Дан. Мордовца		10 "
60. Вѳ Карпатахъ Ивана Нечуя		10 "
61. Галицкѳй образки Ив. Франка		10 "
62. Лихѳй день Григ. Григорѳевича, комедѳя		10 "
63. Творы Степана Руданьского		10 "
64. Люборадскѳ повѳсть А. Свидницкого		30 "
65. Учебникъ свѳву. Ив. Кипрѳянъ		50 "
66. Рѳздвяна нѳчь, лѳбретто		30 "
67. Писанка		5 "
68. Днѳпровя чайка		5 "
69. Фаветъ Ив. Гете	1 зр.	50 "
70. Раевскѳй и панславизмъ		80 "

III. ФОРМУЛЯРЪ.

1. Дневникъ касовый, одна лѳбра		40 кр.
2. Книга довжникѳвъ, одна лѳбра		40 "
3. Книжочка для пожичающего, 100 екс.		65 "
4. Записъ або Скриптъ, 100 екс.	1 зр.	— "
5. Позовъ вѳ справахъ дрѳбныхъ, одна лѳбра		25 "
6. Статутъ читальнѳй вразѳ зѳ поданемъ до Намѳстництва (5 примѳрникѳвъ статута и 1 прим. поданя)		20 "
7. Формуляръ для касѳ позычковыхъ на ладъ „Заком. Правды“		
а) Книга касова, б) книга довжникѳвъ, в) контрактъ купна		
одна лѳбра, г) книга маѳтку желѳзного, одна лѳбра по		40 "
д) Книга маѳтку пѳдручного, е) протоколъ, одна лѳбра		45 "
8. Повномѳчив, одна лѳбра		40 "
9. Контрактъ купна, взѳръ а) б) в) лѳбра по		40 "
10. Поданя о екс- и интабуляцѳю права власности, взѳръ а) б) в) г) лѳб. по		40 "
11. Написы до поданѳ о интабуляцѳю, лѳбра		20 "
12. Запрошеня на рады громадскѳй, лѳбра		40 "
13. Завѳзваня до уряду громадского, лѳбра		40 "
14. 14. Статутъ касѳ позычковой вразѳ зѳ поданемъ до Намѳстництва 5 прим. стат. а 1 под.) 20 кр.		

T

л 9913

К. Селецькій

З життя Якова Кука